

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
з дисципліни «Політична історія світу »**

ОПП: Політологія
Спеціальність: 052 Політологія
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Рік навчання: 1
Мова навчання: українська
Факультет: соціально-гуманітарний

Укладачі:
Наумкіна С. М.
д. політ. н., проф.
Швець С. Л.
асистент

Одеса - 2020

УДК 32(100)(091)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 30.01.2020 року)*

Рецензенти:

Ярова Ліліана Вікторівна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри цивільного і трудового права Одеської національної морської академії

Ростецька Світлана Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. . Ушинського»

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Політична історія світу» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»].
Укладачі: Наумкіна С. М., Швець С. Л. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2019. 46 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо самостійної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
1.1. Опис навчальної дисципліни	8
1.2. Структура навчальної дисципліни	9
1.3. Критерії оцінювання	11
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ СВІТУ»	16
2.1. Модуль 1. Політична історія світу як навчальна дисципліна. Основні тенденції політичного розвитку країн світу від Стародавніх країн Сходу та Античного світу до початку ХХ століття (теми 1-4)	16
2.2. Модуль 2. Політична історія новітнього часу (ХХ- початок ХХІ століття) (Теми 5 -9)	26
ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ	35
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчання здобувачів вищої освіти. Основне завдання вищої освіти сформувати фахівця, що має здібності до саморозвитку та самоосвіти. Це посилює роль самостійної роботи здобувача освіти. Самостійно робота здобувача вищої освіти формує низку необхідних компетентностей, серед яких здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Політична історія світу є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, необхідного базису знань про найважливіші періоди і події в політичній історії світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- основний понятійно-категоріальний апарат з політичної історії світу;
- наукову періодизацію і характеристику основних етапів політичної історії світу;
- основні тенденції розвитку політичної історії світу у конкретний історичний період;
- особливості прояву світових тенденцій розвитку політичної історії на внутрішньодержавному рівні конкретних країн;

- місце і роль в політичній історії країн світу політичних партій, рухів та їх лідерів;
- вплив загальносвітових і європейських тенденцій розвитку політичної складової суспільного життя на розвиток національної політичної системи України.

уміти:

- оперувати основними поняттями та категоріями, які характеризують політичний розвиток країн світу;
- аналізувати практичну діяльність політичних партій, рухів та їх лідерів в конкретних країнах світу у різні історичні періоди розвитку;
- виокремлювати основні тенденції еволюції політичного устрою країн світу у конкретний історичний період розвитку;
- аналізувати основні тенденції розвитку філософсько-політичної доктрини у сучасному світі;
- опрацьовувати і використовувати довідкову інформацію і комунікативні засоби обробки спеціальної інформації задля оцінки політичної ситуації в окремих країнах і регіонах світу;
- використовувати фундаментальні теоретичні знання з політичної історії світу у якості чинника протидії професійній деформації і активізації форм юридичного мислення.

Й опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК5 Комунікативні навички: здатність здійснювати усну і письмову

комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами.

ЗК6 Технологічні здатності: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

ЗК7 Здатність до навчання: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК10 Автономність: здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1 Знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання.

СК2 Знання вчень та концепцій світової та української політичної думки.

СК3 Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.

СК4 Знання принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування.

СК6 Уміння працювати з оригінальними текстами та смисловими конструкціями, які містяться в них.

СК7 Уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.

СК8 Уміння творчо осмислювати і застосовувати історичний досвід політичної практики.

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» дисципліна «Політична історія світу» є обов'язковою для виконання всіма студентами першого року (1 семестр) денної та заочної форм навчання. Здобувач вищої освіти має виконати одне із запропонованих завдань до кожної теми, яке оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання.

РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни: обов'язкова	
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: Політологія	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: реферат	Спеціальність: 052 Політологія	1-й	1-й
Загальна кількість годин – 180		Семестр:	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи здобувача – 5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		42 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	144 год.
		Індивідуальні завдання:	
18 год.	18 год.		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 50% / 50%;
- для заочної форми навчання – 10% / 90%.

1.2. . Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		Л	П	лаб	інд	с.р.		Л	П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Політична історія світу як навчальна дисципліна. Основні тенденції політичного розвитку країн світу від Стародавніх країн Сходу та Античного світу до початку XX століття													
Тема 1. Політична історія світу як навчальна дисципліна. Політична історія стародавнього сходу та античного світу	18	4	4			8	20	2			2	16	
Тема 2. Політичний розвиток Європи у період Середньовіччя. Історія середньовічного сходу (V–XVII ст.)	20	6	4			8	20	2			2	16	
Тема 3. Політичний розвиток світу у період нового часу Політична історія європейсько-американської цивілізації (XVIII –XIX століття)	20	4	6			8	20		2		2	16	
Тема 4. Політична історія світу у період активного розвитку капіталістичних відносин (кінець XIX-початок XX століття)	20	4	6			8	20	2			2	16	
ІНДЗ						8							
Разом за змістовим модулем 1	78	18	20			8	32	80	6	2		8	64
Модуль 2. Політична історія новітнього часу (XX- початок XXI століття)													
Тема 5. Основні тенденції політичного розвитку країн світу під час Першої світової війни (1914-1918 рр.)	18	4	4			8	20		2		2	16	

Тема 6. Міжвоєнний період світової історії: суспільно-політичні трансформації (1918-1939 рр.)	20	6	4			8	20	2			2	16
Тема 7. Основні тенденції політичного розвитку країн світу під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)	22	4	8			8	20		2		2	16
Тема 8. Геополітичні зміни у післявоєнному світі. Політика «Холодної війни».	20	6	4			8	20	2			2	16
Тема 9. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття	22	4	8			8	20	2			2	16
ІНДЗ					10							
Разом за змістовим модулем 2	102	24	28		10	40	100	6	4		10	80
Усього годин	180	42	48		18	72	180	12	6		18	144

1.3. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем.
	1 бал	Здобувач фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
	2 бали	Здобувач викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи детально зміст теоретичних питань і практичних завдань та не обґрунтовує власну точку зору.
	3 бали	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не виконав самостійну роботу.
	1 бал	Здобувач фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) виклав окремі питання, не розкриваючи основний зміст теоретичних питань і практичних завдань.
	2 бали	Здобувач виклав окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи детально зміст основних теоретичних питань і практичних завдань, а також та не використав аргументацію та обґрунтування власної точки зору.
	3 бали	Здобувач у повному обсязі, вільно та самостійно виклав матеріал, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних запитань та практичних завдань, навів аргументи на підтвердження власних думок, та залучив додаткові джерела та літературу.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано або текст ІНДЗ є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним ІНДЗ іншого студента на таку ж тему.
	5 балів	Здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. В матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є

		помилковими. ІНДЗ містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність здобувача зрозуміти її зміст.
	8 балів	Здобувач послідовно, обґрунтовано та логічно правильно викладає матеріал; продемонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.
	10 балів	Здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує фактичні та статистичні дані; продемонструвати знання законодавчих та нормативних актів України, підручників, посібників.
Контрольна модульна робота (20 тестових питань)	0 балів	Жодної правильної відповіді.
	1 бал	Здобувач дав правильні відповіді на 1-4 питання.
	2 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 5-8 питань.
	3 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 9-13 питань.
	4 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 14-18 питань.
	5 балів	Здобувач дав правильні відповіді на 19-20 питань.
Підсумкова контрольна робота (тестовий контроль із 60 питань)	30 балів	Підсумкова контрольна робота містить 60 тестових питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 бали. Максимальна кількість балів за тест – 30 (60x0,5 =30)

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.

16-20 балів	Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.
--------------------	--

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	<p>Здобувач повністю володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, вільно та аргументовано його викладає, розв'язує складні проблемні завдання, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Демонструє уміння представляти власну точку зору з питань, що розглядаються в рамках програми курсу, доречно і творчо використовує здобуті знання, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання. Відповідь здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, послідовністю, має достатній рівень узагальненості знань. Зменшення 100-бальної оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань з дисципліни, яка вивчається, але вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, або здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє високий рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь з дисципліни, що визначені щодо навчального плану.</p>
Добре (82 – 89 В)	<p>Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, логічно, послідовно й обґрунтовано його викладає під час усних та письмових відповідей, висловлює власну думку, робить висновки. На основі отриманих знань робить аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності, які вміє самостійно виправляти. Має сформовані типові навички.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє достатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує йому самостійне вирішення основних практичних задач, що розглянуті при вивченні дисципліни.</p>
Добре (74 – 81 С)	<p>Здобувач загалом володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, викладає його досить логічно, послідовно, правильно розкриває основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без всебічного аналізу та аргументації. На основі отриманих знань робить аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Допускає окремі суттєві неточності та</p>

	<p>помилки, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє достатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, але додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають утруднення.</p>
Задовільно (64 – 73 D)	<p>Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбачений робочою програмою дисципліни, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки. Допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.</p>
Задовільно (60 – 63 E)	<p>Здобувач частково володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно (без аргументації та обґрунтування), на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу, вміє проілюструвати теоретичні положення прикладами, але недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускає при цьому суттєві неточності або мало аргументовані відповіді. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної програми з дисципліни.</p>
Незадовільно (35 – 59 FX)	<p>Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом, при його відтворенні відповідь елементарна, фрагментарна, має переважно репродуктивний характер, не може викласти зміст більшості питань теми під час усних та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє низький рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що не забезпечує практичної реалізації задач, які окреслює мета дисципліни.</p>
Незадовільно (0 – 34 F)	<p>Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача. Не усвідомлює мету навчальної діяльності.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що не забезпечує його підготовку до самостійного</p>

вирішення задач, які окреслює мета дисципліни.
--

**Розрахунок балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни
«Політична історія світу»**

	Вид діяльності	Кількість балів
1	Робота на семінарських заняттях (3 бали)	72
2	Виконання самостійної роботи (3 бали)	72
3	Модульна контрольна робота	10
4	ІНДЗ	20
5	Підсумкова контрольна робота	30
	Підсумковий бал*	80
	Іспит	20

*підсумковий бал рахується з урахуванням коефіцієнту. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, складає 194 бали: $72 + 72 + 10 + 20 + 30 = 204$.

Індекс перерахунку: $204:80 = 2,55$

Всі бали, що обрав студент, вираховуються так: набрана студентом кількість балів ділиться на 2,55.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ СВІТУ»

2.1. Модуль 1. Політична історія світу як навчальна дисципліна. Основні тенденції політичного розвитку країн світу від Стародавніх країн Сходу та Античного світу до початку XX століття (теми 1-4)

Тема 1. Політична історія світу як навчальна дисципліна. Політична історія стародавнього сходу та античного світу (8 годин)

1. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Характер та особливості давньосхідного суспільства та держави.
2. Політичний устрій Єгипту Старого царства. Фараон та його деспотична влада.
3. Політична історія шумерських міст-держав у ранньодинастичну епоху.
4. Об'єднання Шумеру та Аккаду. Держава Саргонідів.
5. Троя і проблеми троянської історії.
6. Грузинські держави.
7. Фінікійські міста-держави (Угаріт, Сидон, Тир, Беріт, Бібл).
8. Стародавні євреї і утворення староєврейської держави.
9. Індуська (Хараппська) цивілізація. Суспільний та політичний устрій індоаріїв.
10. Утворення Імперії Маур'їв, її політичний лад.
11. Імперія Гуптів: її розквіт та занепад.
12. Китайські держави: Шань-Інь, Західне та Східне Чжоу.
13. Імперія Цінь. Цінь Шихуанді, його адміністративні реформи та зовнішня політика.
14. Суспільно-політичний розвиток імперії Хань.

- 15.Формування і розвиток давньогрецьких полісів. Поліс — основа грецького державного устрою.
- 16.Соціально-політична організація грецьких полісів у VIII–VI ст.
- 17.Державні діячі “золотого століття” Римської республіки: Сципіон, Катон.
- 18.Криза політичної системи Римської республіки. I тріумвірат. Диктатура Цезаря.
- 19.Причини падіння Римської республіки. Особливості правління династії Юліїв-Клавдієв. Династія Флавієв. Солдатські імператори та їх політика

II. Складання структурно-логічної схеми з обраної теми

Структурно-логічна схема (СЛС) – це це вид наочності, що передає навчальний матеріал закодований за допомогою знаків-сигналів і розташований у певній взаємозалежності та логічній послідовності. Схема розкриває складні зв'язки, залежності, внутрішню логіку предметів і явищ. На думку фахівців, факт складання студентом правильної структурно-логічної схеми певного блоку матеріалу говорить про його осмислення та розуміння [Див. детал. Ігнатенко С. Використання структурно-логічних схем у процесі організації самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Вип. 7 (1)].

Рекомендації для складання структурно-логічних схем

1. СЛС повинна відповідати смисловій структурі навчального матеріалу, складатися із головної думки та службових елементів (аргументів, висновків, які формують її логічні блоки (блок)).

2. Якщо СЛС складається із кількох логічних блоків, що відповідають структурі навчального матеріалу, то кожен із блоків повинен бути виразно виділений.

3. Необхідно уникати включення у СЛС великої кількості знаків-сигналів. Перевантаження схеми ускладнює її розкодування, її письмове відтворення студентами й оперативну роботу з нею.

4. Потрібно уникати одноманітності у використанні графічних зображень, щоб схеми розрізнялися між собою. Це полегшує їх запам'ятовування. Урізноманітнити унаочнений навчальний матеріал можна зміною шрифту, розташуванням логічних блоків та їх зовнішнім виглядом (розміром, формою, кольором)

5. З метою виділення особливо важливих знаків-сигналів у СЛС, можна використати різні кольори, але їх не повинно бути багато (2–3), бо зайва розмаїтість дратує зір, а тому погіршує запам'ятовування. [Там само].

Приклад СЛС

Теми для складання структурно-логічної схеми

1. Історичний портрет Навуходоносора I.
2. Соціальні суперечності у Єгипті Середнього царства.
3. Реформи Ехнатона та їх значення.
4. Відносини держав Східного Середземномор'я та Аравії з державами Месопотамії, Малої Азії та Єгиптом.
5. Політичний устрій Карфагена.
6. Тирани Греції.
7. Перикл: політичний портрет.
8. Пелопоннеська війна: погляд історика Фукідида.

9. Програми подолання кризи у грецькому суспільстві у творах
10. Платона, Сократа й Аристотеля.
11. Демократія і реформи в Афіньському полісі.
12. Диктатура Сулли.
13. Особливості соціальних суперечностей у римському суспільстві.
14. Громадянські війни і криза республіканського устрою.
15. Принципат Августа і подальше функціонування монархічної влади.
16. Реформи Діоклетіана та Костянтина щодо зміцнення Римської імперії.
17. Політична діяльність Цицерона.

*III. Написання есе**

*Есе - невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми.

Теми для написання есе

1. Схарактеризуйте правління Саргона I.
2. Схарактеризуйте кодекс Хаммурапі.
3. Варни та суспільні відносини у Стародавній Індії.
4. Внутрішня та зовнішня політика Ашоки у Стародавній Індії.
5. Народні повстання в імперії Хань у I–II ст.

Література

1. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.](#)
2. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.
3. Васильєв Л.С. Всеобщая история. Восток и Запад в Середине века. М: КДУ, 2013. 538 с.
4. Васильєв Л.С. Всеобщая история. Древний Восток и античность. М.: КДУ, 2013. - 518 с.
5. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.

6. Орлова Л. Всемирная история в таблицах и аннотациях. М.: Харвест, 2010. 320 с.
7. Павко А. І. Політична історія як самостійний напрям історичних знань. URL:: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2010_3/33.pdf

Тема 2. Політичний розвиток Європи у період Середньовіччя. Історія середньовічного сходу (V–XVII ст.)

І. Питання для самостійної роботи

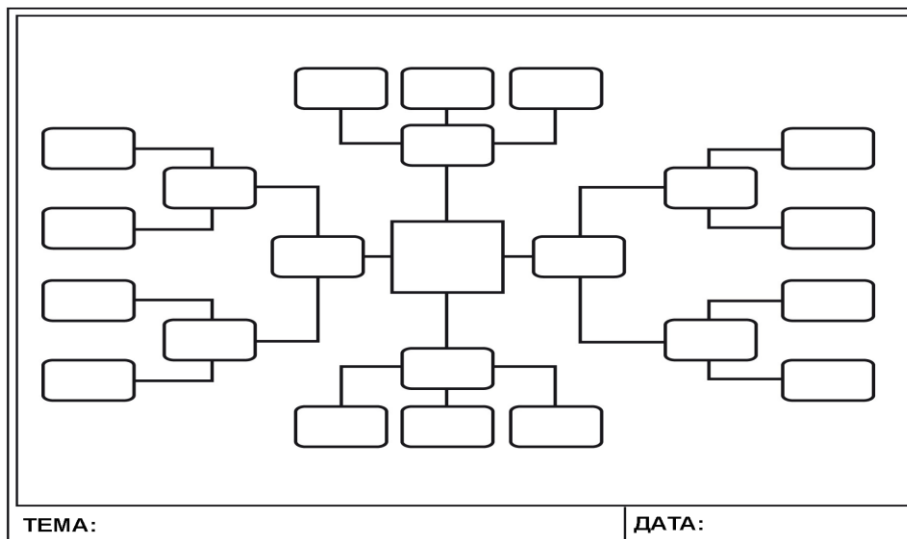
Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Франкська держава: політичний устрій. Франкська держава за часів правління Карла Великого.
2. Політична роздробленість Франції у IX–XI ст. і політика перших Капетингів.
3. Політика короля Оттона I і утворення Німецької імперії.
4. Особливості формування станової монархії у країнах Західної Європи.
5. Становлення парламентаризму: Генеральні штати у Франції.
6. Велика Хартія вільностей і встановлення баронської олігархії в Англії.
7. Формування і специфіка розвитку абсолютистських монархій у країнах Західної Європи.
8. Реформація і Контрреформація. Формування капіталістичних відносин і соціально-політичні процеси у країнах Західної Європи.
9. Особливості правління династії Стюартів.
10. Формування абсолютизму у Франції. Політика Людовіка XIII.
11. Перехід від станової монархії до абсолютної у країнах Північної Європи.
12. Тридцятилітня війна у Європі й Вестфальський мир.
13. Східні слов'яни в давнину. Болеслав I Хоробрий, його політика. Держава Яггелона.
14. Політичний розвиток Чехії у IX ст.: утворення політичних об'єднань.

II. Складіть картосхему на одну із запропонованих тем.

Картосхема - спрощена карта, на якій немає картографічної сітки (системи меридіанів і паралелей). Дає загальне уявлення про зображуване явище.

Приклад картосхеми

Теми для складання картосхеми:

1. Столітня війна: причини, етапи, значення.
2. Середньовічні міста і бюргерство.
3. Феодальна суспільна система і її особливості.
4. Розпад імперії Каролінгів і його причини.
5. Специфічні риси абсолютизму в різних країнах Західної Європи.
6. Політична роздробленість Київської Русі.

III. Складіть політичний портрет одного із запропонованих політичних лідерів

1. Генріх VIII: людина і державний діяч
2. Кардинал Рішельє
3. Філіпп II Іспанський
4. Мартін Лютер
5. Томас Мюнцер

6. Ярослав Мудрий

План складання політичного портрета

1. Ідеологічні симпатії (консерватор, ліберал, соціал-демократ тощо).
2. Власні оригінальні політичні погляди (завдання, засоби реалізації)
3. Шлях становлення політичного діяча (основні етапи).
4. Основні напрямки діяльності політичного діяча.
5. Результати діяльності політичного діяча з погляду сучасників та істориків.

Література

1. Васильев Л.С. Всеобщая история. Восток и Запад в Середине века. М: КДУ, 2013. 538 с.
2. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
3. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть —
URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit
4. Орлова Л. Всемирная история в таблицах и аннотациях. М.: Харвест, 2010. 320 с.
5. Танцюра В. І. Політична історія України : Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2008. 552 с.

Тема 3. Історія середньовічного Сходу (V–XVII ст.)

I. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Особливості історичного розвитку цивілізацій середньовічного Сходу.
2. Війни у Китаї в X ст. і створення імперії Сун (960–1279 рр.).
3. Соціально-політичний розвиток Китаю епохи Мін (1368–1644 рр.).

4. Японська модель середньовіччя. Особливості державного устрою. Оформлення стану самураїв.
5. Імперія Великих Моголів (1532–1707 рр.). Релігійні і політичні реформи Акбара (1542–1605 рр.), їх значення.
6. Виникнення ісламу й утворення держави арабів. Утворення Арабського халіфату. Діяльність перших халіфів.
7. Дамаський халіфат Омейядів (662–750 рр.). Багдадський халіфат Аббасидів (750–1258 рр.).
8. Особливості розвитку ісламських співтовариств після розпаду халіфату.
9. Утворення держави Сельджукідів у Середній Азії у X–XIII ст.
10. Взаємодія та протистояння християнського Заходу й ісламського Сходу.
11. Створення Османської імперії (1304–1453 рр.). “Золотий вік” османів. Суспільно-політичний устрій Османської імперії.

II. Завдання для есе

1. Дайте характеристику соціально-політичним процесам у Китаї в III–VII ст.
2. Схарактеризуйте особливості політичного розвитку Японії у період XVI–XVII ст.

Література

1. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.](#)
2. Боярский М.Н. Всемирная история . М.: АСТ, 2010. 352 с.
3. Васильев Л.С. Всеобщая история. Восток и Запад в Середине века. М: КДУ, 2013. 538 с.
4. Васильев Л.С. Всеобщая история. Древний Восток и античность. М.: КДУ, 2013. - 518 с.
5. Графский В.Г. Всеобщая история права и государства. М.: Норма, НИЦ ИНФРА-М, 2013. 816 с.

6. Новиков С.В. Всеобщая история. М.: АСТ, Слово, Полиграфиздат, 2012. 640 с.
7. Орлова Л. Всемирная история в таблицах и аннотациях. М.: Харвест, 2010. 320 с.

Тема 4. Політична історія світу у період активного розвитку капіталістичних відносин

1. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Причини, характер та значення Нідерландської буржуазної революції.
2. Англійський абсолютизм і опозиція. Довгий парламент та його революційна діяльність.
3. Англійська революція середини XVII ст.: передумови, етапи революції.
4. Розвиток конституційної монархії в Англії у XVIII ст.
5. Політичні та економічні наслідки Великих географічних відкриттів. Виникнення колоніальної політики, її цілі. Перші колоніальні імперії.
6. Війна за незалежність у колоніях Північної Америки. Версальський мир. Становлення державності США.
7. Система управління і соціальний склад іспанських, португальських колоній.
8. Особливості абсолютизму в Іспанії, Німеччині, Франції.
9. Політичні інтереси європейських держав у другій половині XVIII ст.
10. Велика французька буржуазна революція. Конституції Франції 1791 і 1793 рр.: порівняльний аналіз.
11. Імперія Наполеона. Причини кризи імперії.
12. Цілі буржуазії і ліберального дворянства у європейських революціях 1820–1830 рр. (Іспанія, Португалія, Італія).
13. Липнева монархія і лютнева революція у Франції.

14. Німецька національна ідея у подіях 1848–1849 рр.

II. Складіть політичний портрет одного із запропонованих політичних лідерів

1. Вільгельм Оранський: політичний портрет.
2. Олівер Кромвель: політичний портрет.
3. Бенджамін Франклін,
4. Джордж Вашингтон — перший президент США.
5. Томас Джефферсон: просвітник і політичний діяч.

Література

1. Адамчик В.В. Всемирная история: от Древнего Вавилона до наших дней. М.: Харвест, 2007. 960 с.
2. Васильев, Л.С. Всеобщая история. От средних веков к новому времени (XVI - XVIII вв.). М: КДУ, 2013. 606 с.
3. Васильев Л.С. Всеобщая история. Новое время (XIX в.) М.: КДУ, 2012. 680 с.
4. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svitu_s_otsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit
5. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
6. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
7. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
8. Павко А. І. Політична історія як самостійний напрям історичних знань. URL.: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2010_3/33.pdf
9. Понтинг К. Всемирная история. Новый взгляд. М.: АСТ, 2010. 958 с.

2.2. Модуль 2. Політична історія новітнього часу (XX- початок XXI століття)
(Теми 5 -9)

Тема 5. Основні тенденції політичного розвитку країн світу під час Першої світової війни (1914-1918 рр.)

І. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Буржуазні революції XIX ст. на Заході. Становлення та розвиток парламентських політичних систем.
2. Австро-прусска боротьба за гегемонію у Німеччині. Прихід до влади О. Фон Бісмарка його політичний курс.
3. Створення Італійського королівства.
4. Створення двоєдиної монархії Австро-Угорщини. Південні слов'яни у монархії Габсбургів.
5. Особливості формування американського суспільства: реконструкція, її цілі та методи здійснення.
6. Особливості розвитку Російської імперії наприкінці XIX — на початку XX ст. Буржуазно-демократичні реформи 60–70-х років та їх вплив на політичне становище в Україні.
7. Незалежники й автономісти — дві течії в українській політичній думці. Боротьба за політичну автономію українських земель у складі Австро-Угорщини.
8. Буржуазна революція 1910 р. в Португалії та її результати.
9. Революції в Ірані (1905–1911 рр.) та Туреччині (1908–1911 рр.), їх наслідки.
10. Політика Цинської династії. Синьхайська революція 1911–1913 рр. у Китаї.
11. Японія в період Токугавського сегуната. “Реформи Мейозі”.
12. Мексиканська революція 1910–1917 рр.

13. Британська колоніальна політика в Індії наприкінці ХІХ ст.
14. Антиколоніальна боротьба народів Африки та Латинської Америки на початку ХХ ст.
15. Загострення міжімперіалістичних суперечностей на початку ХХ ст. Політика європейських держав напередодні Першої світової війни. Оформлення військово-політичних блоків. Причини Першої світової війни. Стратегічні плани противників
16. Посилення національно-визвольної боротьби народів Азії, Африки та Латинської Америки.
17. Завершення Першої світової війни та її політичні підсумки.

*II. Питання для дискусії**

1. Вплив ідей М. Драгоманова на розвиток українського руху.
2. Наукова й політична діяльність М. Грушевського в Галичині.
3. “Східне питання” і політика держав щодо імперії Османа.
4. Порівняйте становище та розвиток українських земель у Російській і Австро-Угорській імперіях у другій половині ХІХ ст.
5. Дайте порівняльну характеристику українського національного руху на східноукраїнських та західноукраїнських землях.
6. У чому полягає антиукраїнська спрямованість Валуєвського циркуляра та Емського указу російського царизму?
7. Програми та характер діяльності перших політичних партій на західноукраїнських землях і в Наддніпрянській Україні.
- 8.

*Дискусія — це форма колективного обговорення, мета якого — виявити істину або знайти правильний розв'язок порушеного питання через висловлення власних міркувань та зіставлення поглядів опонентів на проблему.

Література

1. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
2. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.
3. Політична історія XX століття.: навч-метод. Посібник. К.: КНЕУ, 2012. 156 с.
4. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svit_u_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit
5. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.
6. Загладин Н.В. Всеобщая история с древнейших времен до конца XIX века. Рус. слово - учебник, 2013. 432 с.
7. Загладин Н. В. Всеобщая история. Конец XIX - начало XXI в. М.: Рус. слово-РС, 2013. 416 с.
8. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
9. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
10. Кудряченко А. І. Політична історія України XX століття : Підручник для студентів вищ. навч. Закл. К. : МАУП, 2006. 696 с. С. 14-36.

Тема 6. Міжвоєнний період світової історії: суспільно-політичні трансформації (1918-1939 рр.)

І. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Геополітичні зміни у світі після Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонської система міжнародних відносин, її суперечності.
2. Тенденції політичного розвитку країн Західної Європи і США в 20-ті роки.

3. Загострення суперечностей у капіталістичному світі в 20-х — на початку 30-х років. «Новий курс» Ф. Рузвельта, його сутність і значення для США.
4. Фашистський рух у Європейських країнах. Прихід до влади нацистів у січні 1933 р. в Німеччині. А. Гітлер та ідеї націонал-соціалізму.
5. Посилення небезпеки військового конфлікту. Виникнення військово-політичних союзів.

II. Складіть політичний портрет одного із запропонованих політичних лідерів

1. Б. Муссоліні
2. А. Гітлер
3. Й. Сталін.
4. Д. Ллойда Джордж
5. Т. Рузвельт
6. Г. Трумен
7. У. Черчилль

Література

1. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
2. Політична історія XX століття.: навч-метод. Посібник. К.: КНЕУ, 2012. 156 с.
3. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svit_u_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit](http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svit_u_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit)
4. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.
5. Загладин Н.В. Всеобщая история с древнейших времен до конца XIX века. Рус. слово - учебник, 2013. 432 с.

6. Загладин Н. В. Всеобщая история. Конец XIX - начало XXI в. М.: Рус. слово-РС, 2013. 416 с.
7. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
8. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
9. Кудряченко А. І. Політична історія України ХХ століття : Підручник для студентів вищ. навч. Закл. К. : МАУП, 2006. 696 с. С. 14-36.
10. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.

Тема 7. Основні тенденції політичного розвитку країн світу під час Другої світової війни (1939-1945 рр.)

І. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Загострення суперечностей світового розвитку і назрівання Другої світової війни.
2. Міжнародні відносини напередодні війни. Пакт Молотова — Ріббентропа.
3. Італо-німецька інтервенція в Іспанії та встановлення фашистського режиму Франко.
4. Початок Другої світової війни. Причини, характер і періодизація Другої світової війни.
5. Велика Вітчизняна війна, її характер і цілі.
6. Процес створення антигітлерівської коаліції під час Другої світової війни.
7. Тегеранська конференція. Ялтинська (Кримська) конференція.
8. Потсдамська (Берлінська) конференція, її рішення та міжнародне значення.
9. Політичні підсумки та уроки Другої світової війни.
10. Україна в Другій світовій війні.

II. Питання для дискусії

Питання для дискусій

1. Чому Другий фронт у Європі був відкритий США та Англією з великим запізненням?
2. Оцініть радянсько-німецький пакт від 23 серпня 1939 р. Ріббентропа — Молотова та таємний додатковий протокол до нього.
3. Мюнхенська конференція керівників західних держав. Провал політики “умиротворення” агресора.

Література

1. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
2. Політична історія XX століття.: навч-метод. Посібник. К.: КНЕУ, 2012. 156 с.
3. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit](http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit)
4. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.
5. Загладин Н.В. Всеобщая история с древнейших времен до конца XIX века. Рус. слово - учебник, 2013. 432 с.
6. Загладин Н. В. Всеобщая история. Конец XIX - начало XXI в. М.: Рус. слово-РС, 2013. 416 с.
7. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
8. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
9. Кудряченко А. І. Політична історія України XX століття : Підручник для студентів вищ. навч. Закл. К. : МАУП, 2006. 696 с. С. 14-36.

10. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.

Тема 8. Геополітичні зміни у післявоєнному світі. Політика «Холодної війни».

I. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Геополітичні зміни у світі після Другої світової війни.
2. Боротьба між СРСР і США за лідерство у повоєнному світі.
3. Причини, цілі та форми холодної війни.
4. Головні зовнішньополітичні доктрини СРСР та США.
5. Розпад колоніальної системи, його етапи. Утворення незалежних країн, їх роль у процесі світового розвитку.
6. Особливості суспільно-політичного розвитку країн Західної Європи. «План Маршала». Німецька проблема у повоєнній Європі. Берлінська криза 1961 р.
7. Карибська криза: причини, політичні уроки для світу. Холодна війна і країни Азії. Кубинська революція 1959 року. Ф. Кастро.
8. Перехід від конфронтації до політичного діалогу і взаємовигідного співробітництва між СРСР і США.
9. Квітнева 1978 р. революція в Афганістані. Загострення холодної війни.
10. Антикомуністична спрямованість зовнішньої політики адміністрації Р. Рейгана.

II. Складіть картосхему на одну із запропонованих тем.

1. «Берлінська криза» 1948 р.
2. Війна США у В'єтнамі.
3. Дипломатія супердержав у роки Холодної війни.
4. США у перші повоєнні роки: адміністрація Г. Трумена.

5. Проблема вибору стратегії розвитку США в період першої адміністрації Д. Ейзенхауера.

6. Китай: громадянська війна і перемога народної революції (1946– 1949)

7. Виникнення “тайванської проблеми”. Корейська війна 1950–1953 рр.

Література

1. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с.
2. Політична історія XX століття.: навч-метод. Посібник. К.: КНЕУ, 2012. 156 с.
3. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL: http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_s_vitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit](http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_s_vitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit)
4. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.
5. Загладин Н.В. Всеобщая история с древнейших времен до конца XIX века. Рус. слово - учебник, 2013. 432 с.
6. Загладин Н. В. Всеобщая история. Конец XIX - начало XXI в. М.: Рус. слово-РС, 2013. 416 с.
7. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
8. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
9. Кудряченко А. І. Політична історія України XX століття : Підручник для студентів вищ. навч. Закл. К. : МАУП, 2006. 696 с. С. 14-36.
10. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.

Тема 9. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці XX – на початку XXI століття

І. Питання для самостійної роботи

Складіть короткий конспект на одну з представлених тем:

1. Народні антитоталітарні революції 1989–1990 рр. у соціалістичних країнах Східної Європи та їхні особливості.
2. Німецька проблема. Міжнародні наслідки об'єднання Німеччини.
3. Розпад Югославії та виникнення нових держав.
4. Міжнародні наслідки розпаду СРСР і розвалу світової системи соціалізму.
5. Прискорення процесу інтеграції західноєвропейських країн.
6. Головні проблеми розвитку СНД. Проблема “ядерної спадщини” СРСР.
7. Політичне становище в Україні. Незалежна Україна і світове співтовариство.
8. Глобальні зміни на рубежі ХХ–ХХІ ст. Розпад біполярної системи і його підсумки.
9. Європейський Союз: політична структура, досягнення та проблеми розширення.
10. Політичний розвиток країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону.
11. Нові виклики міжнародної стабільності. Перспективи розповсюдження зброї масового знищення.
12. Сучасні концепції світового розвитку. Дилеми однополярного і багатополярного світу.

II. Розкрийте сутність таких понять:

Абсолютизм, буржуазна революція, демократія, конституційна монархія, республіка, нація, реформізм, індустріалізація, громадянська війна, консерватизм, лібералізм, політична партія, централізм, федералізм, націоналізм, антагонізм, волюнтаризм, гуманізм, гегемонізм, конфронтація, радикалізм, суверенітет, реваншизм, прагматизм, еволюція, холодна війна, дискримінація, експансія, колабораціонізм, розрядка, референдум, плюралізм, консенсус, дестабілізація, ідеологія.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Політичний лад Єгипту Стародавнього і Середнього царства.
2. Політичний розвиток Єгипту Пізнього царства.
3. Держави Шумеру та Аккаду в ранньодинастичний період.
4. Політичний лад держави III династії Уру.
5. Піднесення Вавилону та утворення Старовавилонського царства.
6. Утворення Персидської держави Ахменідів.
7. Китай у період Західного і Східного Чжоу.
8. Перша централізована держава в Китаї — імперія Цінь.
9. Ознаки і функції давньосхідної держави та форми держави на Стародавньому Сході.
10. Взаємини держав Сирії, Фінікії та Палестини з могутніми державами Передньої Азії та Єгиптом у II–I тис. до н.е.
11. Характеристика давньогрецького полісу.
12. Особливості розвитку стародавньої Спарти.
13. Рабовласницька демократія в Афінах.
14. Греко-перські війни і Афінський морський союз.
15. Греція і Македонія в епоху еллінізму.
16. Реформи Солона-Клісфена, їх значення.
17. Державний лад Римської Республіки.
18. Пунічні війни і їх наслідки.
19. Політична криза і падіння Римської Республіки.
20. Криза в Римській імперії в III ст. н.е.
21. Причини і наслідки падіння Західної Римської імперії.
22. Боротьба патриціїв і плебеїв у Стародавньому Римі.
23. Диктатура Ю.Цезаря в Римі, її сутність.
24. Принципат і домінант як політична система в Римській імперії.

25. Політичний лад Франкської держави наприкінці V — на початку IV ст.
26. Візантія в IV–XI ст., її державний устрій.
27. Розпад імперії Каролінгів і його причини.
28. Політична роздробленість Франції в IX–XI ст. і політика перших Капетингів.
29. Політика короля Оттона I Великого і утворення Німецької імперії.
30. Столітня війна: причини, основні етапи та наслідки.
31. Політичний розвиток Франції у другій половині XV ст.
32. Реформи Генріха II Плантагенета.
33. Велика Хартія Вільностей і встановлення баронської олігархії в Англії.
34. Виникнення парламенту в Англії.
35. Союзи німецьких міст XIII–XIV ст.
36. Посилення роздробленості Німеччини в XIII–XV ст. і розпад імперії.
37. Особливості розвитку Південної Італії, Сицилії і Папської області в XII–XV ст.
38. Роль Великих географічних відкриттів у процесі виникнення капіталістичних відносин у країнах Західної Європи.
39. Політичний устрій Німеччини кінець XV — перша половина XVII ст.
40. Кардинал Рішельє та укріплення абсолютизму у Франції.
41. Нідерландська революція, її періодизація та історичне значення.
42. Реформація у країнах Західної Європи.
43. Особливості політичного розвитку Англії наприкінці XV — середині XVII ст.
44. Специфічні риси розвитку країн Азії та Африки у середні віки.
45. Китай у період правління династії Сун (960–1279 рр.).
46. Японська держава у середні віки.
47. Імперія монголів (1206–1388 рр.).

48. Особливості історичного розвитку Індії у середні віки.
49. Арабський халіфат.
50. Утворення Османської імперії.
51. “Чорна Африка” у середні віки.
52. Загальні риси політично-соціального розвитку країн Європи та Америки наприкінці XIX — на початку XX ст.
53. Політика Бісмарка (70–80-ті роки XIX ст.).
54. Британська імперія в кінці XIX — початку XX ст.
55. Передумови, причини і характер Першої світової війни (1914– 1918 рр.)
56. Завершення Першої світової війни та її політичні підсумки. Створення Версальсько-Вашингтонської системи повоєнних міжнародних відносин.
57. Основні тенденції розвитку країн Азії і Африки в першій половині — середині XX ст.
58. Революція 1848–1849 рр. в Європі: загальне і особливе.
59. Політичний розвиток Франції наприкінці XIX — на початку XX ст.
60. Громадянська війна і реконструкція в США.
61. Американський континент у XVIII–XIX ст.
62. Колоніальна експансія європейських держав і США в останній третині XIX ст.
63. Політика великих держав на Балканах наприкінці XIX — на початку XX ст.
64. Східне питання у XVIII–XIX ст.
65. Повоєнне влаштування світу. Суперництво двох світових систем в умовах “холодної війни” (1945–1980 рр.).
66. Закінчення Другої світової війни. Потсдамська мирна конференція та значення її рішень для повоєнного устрою світу.
67. Інтеграційні процеси в Західній Європі (1960–2007 рр.).

68. США у 30-ті роки ХХ ст. “Новий курс” Ф. Рузвельта.
69. Розкрийте сутність “холодної війни” і напрями її вияву.
70. Політичний розвиток країн АТР у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.
71. Крах комуністичної системи: створення незалежних держав.
72. Закінчення військового протистояння Захід-Схід та встановлення нових міжнародних зв’язків.
73. Тероризм у сучасному світі як одна із загроз і фактор світової політики.
74. Арабський світ: його досягнення і проблеми.
75. Близькосхідна криза на сучасному етапі.
76. Національно-визвольна боротьба народів Азії, Африки та Латинської Америки у ХХ ст.
77. Вузлові проблеми розвитку країн Азії та Африки наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.
78. Політичний розвиток і його особливості в західнослов’янських народів у ХІ–ХV ст.
79. Політичний розвиток балканських народів і його особливості в ХІ–ХV ст.
80. Жовтнева (1917 р.) революція в Росії та її вплив на політичні процеси у світі.
81. Виникнення і поширення фашизму в Європі.
82. Головні тенденції політичного розвитку країн Західної Європи і США в 30-ті роки.
83. Німецька проблема в повоєнний період. Об’єднання Німеччини та його вплив на політичне становище в Європі і світі.
84. Роль буржуазних революцій у соціально-політичних перетвореннях другої половині ХІХ ст. країн Західної Європи.

85. Крах імперії Габсбургів і утворення на її теренах самостійних демократичних держав.

86. Утворення ООН, структура і мета її діяльності. Роль України в її утворенні.

87. Становлення соціалістичного тоталітаризму в країнах Східної і Південно-Східної Європи. Роль СРСР в утвердженні тоталітаризму в Східній і Південно-Східній Європі.

88. Причини й етапи деколонізації після Другої світової війни. Вихід нових країн на міжнародну арену.

89. Велика Французька революція 1789–1794 рр.: її історичне значення для континентальної Європи.

90. Загострення міжнародних відносин у 30-ті роки ХХ ст. Політика Західних країн „умиротворення” агресора.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рекомендована література

Базова

1. Адамчик В.В. Всемирная история: от Древнего Вавилона до наших дней. М.: Харвест, 2007. 960 с.
2. Алексашкина, Л.Н. Всеобщая история. XX - начало XXI века. М.: Мнемозина, 2012. 319 с.
3. Алексашкина, Л.Н. Всеобщая история. XX - начало XXI века. Итоговая аттестация. Типовые тестовые задания. М.: Экзамен, 2014. 79 с.
4. Боярский М.Н. Всемирная история . М.: АСТ, 2010. 352 с.
5. Васильев Л.С. Всеобщая история. Восток и Запад в Середине века. М: КДУ, 2013. 538 с.
6. Васильев, Л.С. Всеобщая история. От средних веков к новому времени (XVI - XVIII вв.). М: КДУ, 2013. 606 с.
7. Васильев Л.С. Всеобщая история. Новое время (XIX в.) М.: КДУ, 2012. 680 с.
8. Васильев Л.С. Всеобщая история. От нового времени к современности М.: КДУ, 2013. 680 с.
9. Васильев Л.С. Всеобщая история. Современность и глобальные проблемы человечества. М.: КДУ, 2013. 714 с.
10. Васильев Л.С. Всеобщая история. Древний Восток и античность. М.: КДУ, 2013. - 518 с.
11. Графский В.Г. Всеобщая история права и государства. М.: Норма, НИЦ ИНФРА-М, 2013. 816 с.
12. Гаджиев К.С., Закаурцева Т.А., Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. М.: Владос, 2010. 336 с.
13. [Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть — URL:](#)

http://pidruchniki.com/1584072043466/politologiya/istoriya_suchasnogo_svitu_sotsialno-politichna_istoriya_xv_pochatku_xxi_stolit

14. Горбань Ю. А. Історія сучасного світу : соціально-політична історія XV - початку XXI століть К. : Знання, 2015. 677 с. _
15. Дмитревский Н.П. Всеобщая история государства и права. М.: Зерцало-М, 2013. 640 с.
16. Загладин Н.В. Всеобщая история с древнейших времен до конца XIX века. Рус. слово - учебник, 2013. 432 с.
17. Загладин Н. В. Всеобщая история. Конец XIX - начало XXI в. М.: Рус. слово-РС, 2013. 416 с.
18. Капица Ф.С. Всеобщая история. М.: АСТ, Фил. общ-во Слово, 2010. 544 с.
19. Красняк О.А. Всемирная история. М.: Либроком, 2009. 280 с.
20. Кудряченко А. І. Політична історія України ХХ століття : Підручник для студентів вищ. навч. Закл. К. : МАУП, 2006. 696 с. С. 14-36.
21. Новиков С.В. Всеобщая история. М.: АСТ, Слово, Полиграфиздат, 2012. 640 с.
22. Орлова Л. Всемирная история в таблицах и аннотациях. М.: Харвест, 2010. 320 с.
23. Орлова Т. В. Сучасна політична історія світу : Навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 657 с.
24. Павко А. І. Політична історія як самостійний напрям історичних знань. URL:: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2010_3/33.pdf
25. Політична історія ХХ століття.: навч-метод. Посібник. К.: КНЕУ, 2012. 156 с.
26. Понтинг К. Всемирная история. Новый взгляд. М.: АСТ, 2010. 958 с.
27. Родари Дж. Про всемирную историю. М.: Эксмо, 2014. 32 с.
28. Сороко-Цюпа О.С. Всеобщая история. Мир в ХХ – начале XXI века. М.: Дрофа, 2008. 351 с.

29. Танцюра В. І. Політична історія України : Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2008. 552 с.
30. Худеков С.Н. Всеобщая история танца. М.: Эксмо, 2010. 608 с.

Додаткова література

1. Наумкіна С. М. Реформи як сучасний засіб трансформації діючої системи влади (на прикладі країн Центральної та Східної Європи) Прикарпатський вісник «Думка». Івано-Франківськ, 2015. Вип. 3. С. 139–147.
2. Наумкіна С. М. Країни Балтії після розпаду СРСР: проблеми національної самоідентифікації різних етносів. Політикус. Науковий журнал. 2017. № 1. С. 25–28.
3. Наумкіна С. М. Інтеграція вітчизняного громадянського суспільства у глобальну систему співпраці. Актуальні проблеми політики: Зб. наук. праць. Вип. 60. Одеса: Фенікс, 2017. С. 189–199
4. Наумкіна С. М. Європейський досвід впровадження політики регіонального розвитку. Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика: IV Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 23 листопада 2018 року. Київ: КНУБА, 2018. С. 116–120.
5. Наумкіна С. М. Викладання суспільно-політичних дисциплін як гостра потреба часу. Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи. VI Всеукраїнська науково-практична конференція. 28–29 вересня 2019 р., м. Суми. С. 46–49.
6. Shvets S. (2017) Immigration issues in the political discourse of modern Ukraine. Modern vectors of science and education development in China and Ukraine. International annual journal. Odesa: South Ukrainian National pedagogical university named after K. D. Ushinsky, 2017. Issue 3. P. 83–90
7. Shvets S. (2016) Migration policy as a tool of prevention migration conflict. Studium Europy Środkowo Wschodniej. Nr 6. Grudzen. P. 215–223

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка Н. Самостійна робота як складова навчального процесу у вищій школі. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/vknutshp_2015_2_6.pdf (Дата звернення: 09.12.2019)
2. Діордіященко О. Самостійна робота студентів у ВНЗ. URL: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm (Дата звернення: 09.12.2019)
3. Єрмолаєва Г. Самостійна робота студентів у професійному становленні майбутнього фахівця документно-інформаційній діяльності. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/38446/1/168_341-342.pdf (Дата звернення: 09.12.2019)
4. Ігнатенко С. Використання структурно-логічних схем у процесі організації самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Вип. 7 (1). – С. 25-36
5. Писарчик О. Організація самостійної роботи студентів. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1258> (Дата звернення: 09.12.2019)
6. Положення про організацію контролю та оцінювання якості навчання студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 31.12.2014 р. Одеса, 2014. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2019).
7. Положення про організацію освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 24.09.2015 р. Одеса, 2015. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 09.05.2019).
8. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 22.05.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 27.05.2019).

9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>. (дата звернення: 19.05.2019).
- 10.Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Организация та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 310 с.

Наумкіна Світлана Михайлівна

Швець Світлана Леонідівна

Методичні рекомендації

для самостійної роботи студентів

з дисципліни «Політична історія світу»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальності 052 «Політологія»